

د بي ادرسه افغانانو د مړينې او ژوبلېدنې ارقام لړبښودنې هدف!

د افغانستان د تېرو ۳۸ کالو غميزو، يو هم هغه زره بورنونکي ارقام دي چې ملل متحد او نوري معتبرې نړيوالې ادارې يې د هر کال په پای کې خپروي. په دې ارقامو کې په زرگونه بي نومه او په ټوله کې د بي ادرسه افغانانو د مړينې او ژوبلېدنې شمېرې خپرېږي. د شوروي د لس کلن تېري په موده کې، کله چې سړي لښکري په ماتې او ټيټ سر له افغانستانه ووتلي، بنسټه شوه چې تر ۱.۵ ميليونو پورې افغانان شهيدان، تر اووه لکه معيوب او تر پنځو لکو پورې مهاجرت ته اړ شوي وو.

په افغانستان کې د سور پوځ ماتې او له دې هېواده د دوی د څلورېنيم پوځ وټل هر کال د سلواغې په ۲۷مه ورځ د يوې ملي رختصې په څېر نمانځل کېږي او سرکال د دې ورځې په نمانځ غونډه کې چې د ارک په دلکشا ماني کې جوړه شوې وه، افغان ولسمشر اشرف غني په خپله وينا کې وويل چې د نړيوال بانک د ارقامو له مخې افغانستان ته د شورويانو د يرغل له امله ۲۴۰ ميليارده ډالر زيان رسېدلی دی چې په کې يونيم ميليون شهيدان، معلولين او د مهاجرتونو، د کړاونو تاوان شامل نه دی.

ولسمشر تنقيد ونيوه چې د روسانو له ماتې او د افغان ولس له جهاد نه وروسته هم، يوالی او اتفاق رانغلو او مور و نشو کولای چې جوماتونه ترميم، پوهنتونونه او ښوونځي پرانيځو. له بده مرغه افغانستان تر اوسه هم، په جنگ او نا امنيو کې ښکېل دی او مور داسې حکومت نه دی درلودلی چې له روسيې نه، چې د شوروي اتحاد وارث دی، د جنگ غرامات تر لاسه کړو، د شهيدانو او معلولينو له مرستې نه وروسته، پرې افغانستان آباد او سمسور کړو.

په هر حال سرکال د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو ځانگړې ادارې (يوناما) پر خپاره شوو ارقامو له هر لوري نيوکې شوي دي چې لومړی، د مرو او ژوبل شوو شمېرې لږ ښودل شوي او هم د يوې نړيوالې ادارې په څېر ولې په هغو خواو باندې چې ملکي بي گناه واره او زاړه وژني، قيودات نه وضع کېږي او له هغوی نه د غير اسلامي او غير انساني برخورد له امله تاوان نه اخیستل کېږي.

جهادي شخصيت او د پوهنې پخوانی وزير داکتر فاروق اعظم وايي چې د نړۍ د نورو معتبرو ادارو له لوري د سړ کال تلفات تر هغه څه چې يوناما يې ښيي زيات دي. هغه وايي چې ملگري ملتونه، د دې لپاره چې د خلکو روحیه کمزورې نشي، داسې ارقام کم ښيي چې يوازې په کمه برخه تلفاتو کې افغان امنيتي قوتونه او بهرنيان لاس لري.

ډېر نور ليکوالان او مدني ټولني هم په يوناما نيوکه کوي او وايي چې دا نړيواله اداره د دې توان او قدرت لري چې د جنگي خواوو اصلي منبع او خای په کوته کړي او پر هغوی باندې مالي او سياسي قيودات وضع کړي. ځکه چې د ۲۰۱۵ کال تلفات تر نورو کلونو لوړ دي.

د ملگرو ملتونو خاص استازي نيکو لاس هيسم کابل کې وويل " مور له هغو ډلو نه چې افغانانو ته د دې کړاوونو مسوول دي، غوښتنه کوو چې د ملکي کسانو لپاره جدي گامونه پورته کړي او په ۲۰۱۶ کال کې د افغانانو له وژلو او زخمي کولو نه لاس په سر شي" په تېر کال کې د افغانانو تلفات يولس زره او دوټو ته رسېدلي چې له تېر کال او ټولو نورو کلونو لوړ دي.

د ملگرو ملتونو د سپر کال ارقام چې د منلو نه دي، وايي: په سلو کې ۱۷ لس د دولتي ځواکونو له لوري، په سلو کې ۱۴ د امنيتي ځواکونو، ۲ په سلو کې د بهرنيو قواوو او يو فيصد هم د دولت د مصلحو ډلو لخوا شهيدان شوي دي. په رپيوټ کې زياته شوې ده چې ۴ سلنه د پخوانيو ماینونو په زريعه ۰.۱ سلنه د هغو راکټونو له امله چې د پاکستان نه فیر شوي دي، تلفات رسېدلي دي.

د هشت صبح ورځپاڼه، د پورته ارقامو له خپرېدو لیکي چې ملگري ملتونه د تلفاتو له برخې نه ۳۷ سلنه ښځې او ۱۴ په سلو کې ماشومان ښيي. خو حکومتي مقام هم په دې رپيوټ نيوکه کوي او وايي: دا چې يوناما ۱۳ په سلو کې تلفات کومي خواوي ته رجوع نه کوي. د دوی رپيوټ تر پوښتنې لاندې راولي. افغان حکومتي مقام چې د يوناما رپيوټ يې څېړلی وايي د دې رپيوټ هغه برخه چې وايي په ځمکنيو حملو کې ۴۲ په سلو کې کمې راغلي؛ هم نه مني او زياتوي چې اصلاً کموالی نشته؛ خو ډېرو خلکو د راکټونو او نورو چاودنو له امله، له خپلو ځايونونه، بې ځايه شوي دي، نه دا چې په داسې حملو کې کمې راغلي دي.

د ولسمشرۍ ماڼۍ رپيوټ زياتوي چې د يوناما رپيوټ د هغو ۱۲ ولايتونو د تلفاتو په اساس دی چې د دوی په فکر هلته ډېر جنگو او نا امنۍ دي. خو حکومت وايي چې د دوی ارقام له ۲۴ ولايتونو اخیستل شوي دي او ښکاره ده چې ډېر ملکي وگړي، په انتحاري حملو کې وژل شوي دي. حکومت تأسف کوي چې يوناما، د دې ټولو ولايتونو نا امنۍ په خپل رپيوټ کې نه ده شمال کړي.

د ولسمشرۍ رپيوټ او د نورو افغان ورځپاڼو او ليکونکو تنقيدونه، اصلي مشکل چې د ورو او زرو بې مورده وژل او تلفات دي، دوا کولای نه شي. هر کال مو په زرگونه ميندې او کونډې د داسې حملو له امله چې هغوی پکې هېڅ برخه نه لري، له زرگونه يتيمانو سره بې سرپرسته پاتې کېږي او په دې ډول د سوالگرو لښکرې د يو کال نه بل ته په زياتېدو دي. ټولې خواوې بايد د اسلامي ارشاداتو په اساس او د بشر دوستۍ د موازينو په مربوط سره يوځای شي او دې اوږدو او بې ځايه ناندريو ته د پای ټکی کېږدي.

ارقام بې روحه شمېرې دي او د هر تن د مړينې پر وجوهاتو چې ورڅخه په پاتې کورنۍ باندې څه بد بختي تحميل کېږي څه نه ښيي. بس دی همدا چې ۳۸ کاله مرگ، ژوبله، بې عدالتي او دوه نسله

بې سواد پاتې شول. زموږ هېواد سل کاله وروسته ولوېده او ۴۲ په سلو کې همدا اوس د سهار او
بېگه، ډوډۍ نه لري؛ تر څو به دا غمېزه دوام کوي؟
پای

د پاڼو شمېره: له ۳ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ